

Туберкулездің алдын алу. Туберкулездің алдын алу туралы тұрғындар арасындағы санитарлы - ағарту жұмысы.

Орындаған: Нурымова Г.С.

Гр.404 Б

Тексерген: Танжарыкова Г.Н.

Жоспар:

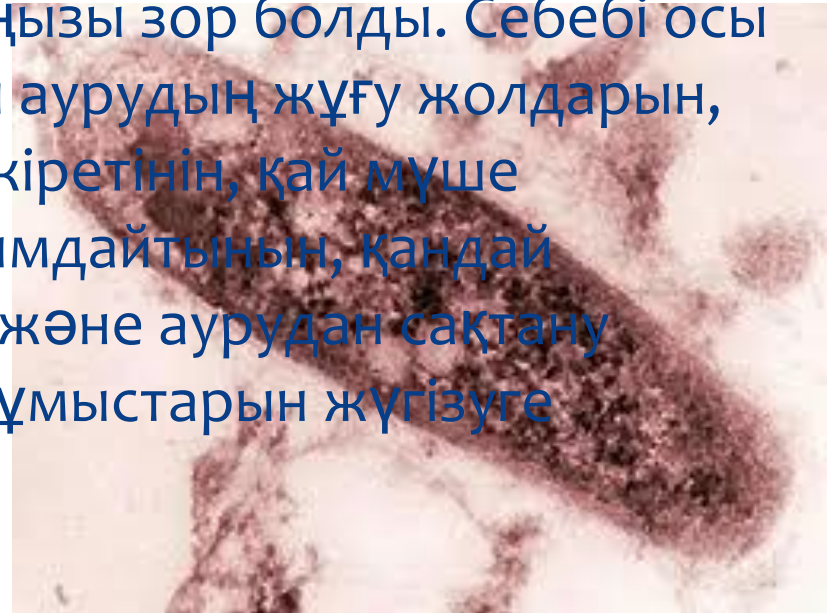
Туберкулез ауруы туралы тусінік

-туберкулез қоздырғыштары

-Таралу жолдары

-Алдын алу шаралары

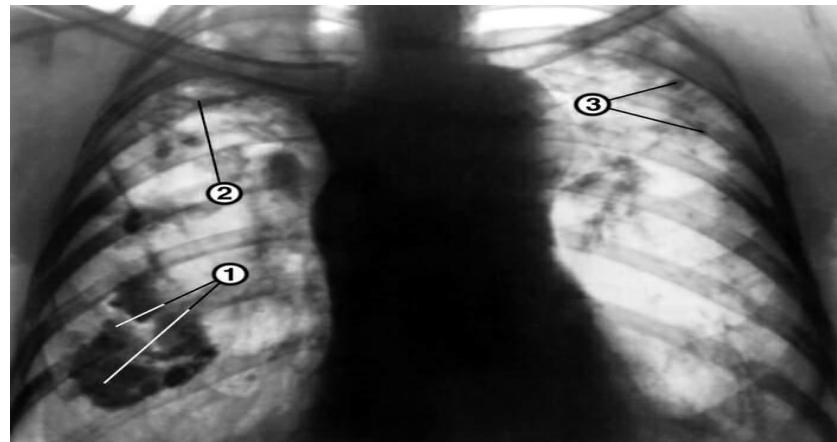
* Туберкулез ауруы жайында медициналық ғылымның дами түсуіне үлкен әсер еткен жай – 1882 жылы Роберт Кохтың ауруды қоздырушы микробты ашуы болды. Бұл микроб микроскоп арқылы қарағанда таяқшаға ұқсас болғандықтан туберкулез таяқшасы, немесе оны ашқан ғалым құрметіне Кох таяқшасы, немесе микробтар дүниесіндегі орнына байланысты туберкулез микобактериясы деп аталады. Неміс ғалымның бұл еңбегінің дүние жүзілік маңызы зор болды. Себебі осы микробты пайдаланып, бұл аурудың жұғу жолдарын, адам ағзасына оның қалай кіретінін, қай мүше құрылыстарын тезірек зақымдайтынын, қандай дәрілердең ем болатынын және аурудан сақтану жолдарын іздеп, зерттеу жұмыстарын жүгізуге мүмкіндік туды.

* Туберкулез қоздырғышы: туберкулез аурудың қоздыратын микробтың бірнеше түрлері бар. Ауруды қай ортада қоздыруына байланысты, олар: 1) адам, 2) сиыр және ірі қара мал, 3) құс, 4) тышқан, 5) балық және бақа сияқты суық қандылар туберкулезінің микробы болып бөлінеді. Солармен қатар туберкулез микробының өте майда, басқа микроб өте алмайтын, сүзгілерден өтіп кететін түрі де бар.

* Әдетте халық арасында сырқат көбінесе 85-87 проценті туберкулез микробының адамда болатын түрімен қоздырылады. Одан кейінгі орында сиыр және құс туберкулезі микробтары тұрады. Ал микробтың қалған екі түрі адам үшін зиянды емес, олар адамда туберкулез ауруын қоздыра алмайды.

- * Туберкулез микробы сыртқы ауа әсеріне айрықша төзімді. Қаранғы, күн түспейтін, ауасы сирек тазартылатын бөлмелерде микроб аурудың қақырығында 5-6 айға дейін, ауру ластанған киімдерде, жиһазда, кітаптарда 3-4 айға дейін өзінің тіршілік жайын сақтай алады. Лабораториялық анализдермен туберкулез микробын ылғалды топырақта, көше шаңында, әсіресе жай ағатын арық суларынан 4-12 айға дейін кездеседі.
- * Көптеген ғалымдардың зерттеу жұмыстары арқасында туберкулез микробының майда – 30, айранда - 18, ірімшікте – 70 күнге дейін тірі қала беретіні анықталды. Бұл микробтың төзімділігі соншалықты, оларды пастеризация жасағаннан кейін де табуға болады. Ал тоңазытылған сүтте 2 айдан 8 айға дейін тірі қала береді.

* Туберкулез микробы ыстыққа да төзімді. Егер сүтті 50 градусқа дейін ысытса микроб 12 сағаттан кейін, 65 градусқа дейін ысытса 30 минуттан кейін өледі. Микробты құрту үшін заттарды қайнату қажет, ал басқа заттарды дезинфекциялау немесе залалсыздандыру керек. Туберкулез микробы дезинфекция үшін қолданылатын 15 процент қарбол қышқылының ертіндісінде 24 сағаттан, 10 процент лизол ертіндісінде – 12 сағаттан, 5 процент хлорамин ертіндісінде – 2 сағаттан кейін өледі.

- * Туберкулездің жұғу жолдары: туберкулез ауруының халық арасында тарауы үшін барлық жұқпалы аурулардағы сияқты үш буынның болуы шарт. Олар: 1) жұқпалы ауру себепшісі немесе инфекция көзі, 2) жұқпалы микробын тарататын әртүрлі факторлар, 3) осы микробты қабылдағыш, сезімтал ағза. Егер осы буынның бірі болмай қалса, жұқпалы ауру таралмайды.
- * Туберкулезді тарататын басқы себепкер – ауру адам. Бұлардың ішінде аса қауіптісі туберкулездың ашық түрімен, яғни сыртқа ортаға өз микробын шығаратын сырқаттар.

* Туберкулездың микробтары ағзаға тыныс алу органдары арқылы, ауру адаммен тікелей қарым-қатынас жасағанда, ауру адамның заттарымен пайдаланғанда және ас қорыту органдары арқылы жұғады. Туберкулезбен үй жануарларда ауырады, сондай-ақ үй жануарлардың сүтін дұрыс қайнатпай немесе етті шала пісіріп жегенде жұғуы мүмкін. Ауырған малдың зиянды әсері осындай малдарды соятын арнаулы қасапханада істейтін адамдар үшін өте айрықша. Қолдағы кішкентай жаралар арқылы өтеді, микробтар қанға түседі..

- * Өз өмірінде туберулез микробымен кездеспейтін адам жөқ. Мұны халықты жаппай рентген – флюорография аппараттарымен тексеру кезінде туберкулез қалдырған өкпедегі ізден (Гон ошағы) көруге болады. Бірақ осыған қарамастан туберкулез микробын қабылдаған адамдардың бәрі бірдей ауыра бермейді. Бұл әр адамның организмінде туберкулез ауруына қарсы қорғаныш күштің және иммунитетің әртүрлі болуына байланысты.
- * Иммунитет мөлшері әрдайым бір қалыпта тұра бермейді ол қоршаған ортаның жағымсыз әсерінен азаяды, ал туберулезға қарсы егу арқасында көбейеді.
- * Туберкулезбен ауыруға жыл мезгілдерінің де әсері байқалады. Көбінесе туберкулез ауруының асқындауы және ауру көптеп шыға бастауы көктем айларында жиілеу кездеседі.

- * Туберкулез ауруының өзіне тән алғашқы белгілерінің бірі – дене қызуының көтерілуі. Ауру қатал басталғанда дене қызуы 38 – 39 градусқа дейін немесе одан да жоғары көтеріледі, ал жайлап басталғанда қызу көтерілісі шамалы болады да, әдетте 37,2-37,5 градус шамасында ұсталады. Көбінесе дене қызуы кешкі уақытта көтеріледі, ал дене қызуының таңертен көтерілуі сирек кезігеді. Дене қызуымен қатар туберкулезбен ауырғанда әр уақытта терлегіш пайда болады. Аурудың қатты басталған түрлерінде түнде қатты терлеу арқасында іш киімі және төсек орны су болып кетеді, бұл ауру адамды қатты шаршатады, әрі әлсіретеді.
- * Аурудың айрықша белгілерінің қатарында науқастың салмағын тез жоғалтады, бұл аурудың аз тамақ ішуі және асқазанның жұмыс істеуі бұзылып, ішкен тамақтың сіңбей, нашар қорытуына байланысты болады.
- * Өкпе туберкулезінде өкпе тұсы шаншып ауырады және жөтел пайда болады. Аурудың алғашқы кездерінде аздап жөтеледі, ал туберкулездің созылмалы, өкпеде каверна пайда болған түрлерінде ұзақ жөтеліп, қақырығы көп бөлінеді.
- * Сырқаттың ең қауіпті белгісі – қан құсу. Бұл сырқаттың өте ауыр екендігін көрсетеді және қақырықпен қан кеткенде сырқат көп мөлшерде микроб шығарады
- * Ерте басталған антибактериялық дәрілермен комплексті емдеу арқасында өкпе туберкулезімен ауырған жүз адамның 80-ін толық жазуға мүмкіншілік туып отыр

Туберкулездің алдын алу түрлері

- * Әлеуметтік алдын алу – тұрғындардың денсаулығын нығайту, тұрмыс жағдайын жақсарту, зиянды әдеттерге қарсы шаралар жүргізу жатады.
- * Санитарлық алдын алу – ауру адаммен қарым қатынаста болатын адамдарға сақтану жұмыстарын түсіедіру, дезинфекциялық шараларды сақтау.
- * Спецификалық алдын алу – ол ТМБ ауруына қарсы БЦЖ вакцинасын жасау жатады.

- * Емі және алдын ала жасайтын шаралары: Туберкулез аурудың ұлғайып алуына көбінесе адамдардың өздері кінәлі. Ауру белгілері білініп, жағдайлары нашарлай бастағанда дәрегерге келгенмен, аурудың туберкулез екенің білгеннен кейін, оны, ұят санап кейін дәрігерге бармай қояды.
- * Егер адам дер кезінде емделсе, дәрігерлердің кеңестерін мұқият орындаса, туберкулезден толық жазылуға болады. Туберкулезді ақысыз емдеуге толық жағдайлар (халық аралық DOTS жоспары бойынша) жасалынған. Бұл жоспар адамдардың 3-4 айда жазылып кетуіне мүмкіндік береді.
- * Ауру адам дұрыстап құнарлы азықпен тамақтануы, таза ауады жиі болу, дене шынықтыру шараларын қолдану қажет. Тамақтың құрамында мал өнімдерінің белоктары жеткілікті болуы тиіс, жеміс шырындардын және көкөністерді көбірек пайдалану керек. Бұрыннан келе жатқан қымызды да ұмытпаған жөн.
- * Балалар дүниеге келе салып осы дерттке қарсы егіледі, кейін 5 жыл сайын қайталайды. Егілген балалар 2-2,5 есе аз ауырады. 12 жастан бастап әр адам жыл сайын флюорография түсу арқылы аурудың бастапқы кезенің анықтауға болады